

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Pervenit 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

illicitum iuramentum, utile vel nocivum; quod & sentiunt Dd. omnes hic, teste Felino nam. 15. Sed id potius, credo, per interpretationem, sive

declarationem fieri ipsius Episcopi. Quoad Principem secularem, an is dispensare possit, dicam, favente Deo, ad e. Venientes 19, inf eod.

In Cap. Pervenit 3.

SUMMARI A.

1. Propositum aut promissum in melius commutans quomodo non dicatur illud infringere.
2. Creditori invito aliud pro alio solvi non potest.
3. Frangenti fidem fides frangatur eidem.
4. Iuramentum aut fides data sub modo seu conditione non obligat, nisi modus servetur.
5. Intellectus l. Incivile 12. C. De rei vindic.
6. Pacem violanti quatenus servanda pax.

HÆc Decretalis est Gregorii III ad Regem Francorum, & duo continet: unum, quod is, qui propositum vel promissum suum in melius commutat, non dicatur illud infringere. Alterum, quod non teneatur quis iuramentum ex parte sua servare, ubi adversarius idem servare recusat.

1. Prius valde obscurum est, quomodo is, qui propositum aut promissum in melius commutat non dicatur illud infringere. De proposito quidem admisserim, quod quis commutando illud in melius non peccet: veluti in eo, qui votit peregrinationem ad Sancta loca, si infirmitate vel alia rationabili causa occurrente, ingrediatur Religionem monasticam, quod ipsi permissum est, per text. in c. Scriptura 4, inf. De voto. At de promisso controversum est, quomodo illud commutari possit in melius, siquidem † invito creditori aliud pro alio solvi non potest, sic iust. Quib. mod. tollitur oblig. in pr. c. l. 2, § 1, in fine D. Si certum pat. Ne autem hic obex submoveatur, subaudiendum est hic, consentiente adversario, cui si quo modo satisfactum sit, liberatur debitor ab obligatione, d. loco inf. Quib. mod. toll. obl. Potest & hoc loco promissio facta intelligi Deo, ut & ea in melius commutando non infringi dicatur; sed tunc cognitione & consensu Episcopi opus est, juxta c. 1, inf. De voto.

Verum ad alterum transeamus, quod maioris momenti est. Hinc passim deducunt Dd. nostri hanc regulam, † Frangenti fidem fides frangatur eidem. Cui consonat & iuris reg. Frustra sibi

fidem quis postulat ab eo servari, cum fidem à se præstitam servare recusat, e. Frustra 7, De R. Jur. 6. Et text. in l. Cùm proponas 11, C. De pacis.

Per conditionem in hoc textu intellige modum sive causam, cuius respectu iuratum est, vel fides interposita. Exemplum sit in eo, qui iuravit alicui servire ad certum tempus, constituta sibi mercede in singulos menses, ut si cessatum fuerit in solvenda mercede, iurans desistere possit à serviendo absque pœna periurii. Hostiensis hic; illud generaliter subiiciens, quod, si duo invicem aliquid iuraverint, & unus iuramentum non servet, nec alter ipsum servare teneatur. Idem observatur & in similibus contractibus utrimque obligatoriis: veluti si in locatione domus conventum sit, ne intra certos annos conductor expellatur, nihilominus is rectè expellitur ante tempus, si non solvat mercedem locationis; cum tacite hæc conditio insit, dummodò solvat mercedem locationis, l. Quare 54, §. inter locatorem D. Locati. Idem videmus & in societate, ut si ea contracta sit ad certum tempus, socius verò iniuriosus aut damnosus, licet non finito tempore à societate discedatur, l. Si convenerit 14, D. Pro socio; & sic in aliis. Qui enim non facit quod sibi incumbit ex parte sua, indignus est, ut alterius officium experiatur, arg. l. Si non fuerit 38, D. De iurejur.

Non obstat textus in l. Incivile 12. C. De rei vindic. quo loco venditor, pretio non soluto ab emptore, agere non potest, ut res vendita & tradita sibi restituatur, sed agit ad pretium; quia Resp. id ideo fieri, quod venditor fidem emptoris secutus per traditionem abdicaverit à se dominium rei, & in emptorem transtulerit, §. vendite Inst. De rer. divis. Unde superest tantummodò, ut venditor ad pretium agat, d. l. Incivile.

Nec quoque movet textus in can. Inter verba in fine 21. q. 3, quo loco pacem violanti nihilominus pax servanda est; quia id ex abundantia fit, non necessario, ut rectè tradit Felin. hic num. 5. Et quamvis Dd. distinguant inter treugas, id est inducias, quæ ad certum tempus fiunt, & pacem, quæ

perpetuū iniuri solet inter duces belli; quōd scilicet induciā, si ab una parte violentur, nihilominus ab altera parte servandā sint, donec durat tempus induciarum, in pace verō non cogatur pars altera, ut videre est apud eundem Felium, *d. loco* & Panorm. in apostilla hīc, id est marginali annot. rectius tamen hanc distinctionem reicit Imola

hīc per h. text. & in d. l. Cū proponas C. De pact. Nec enim prædicta distinctio iure probatur, nisi forte ex consuetudine, quā solet una pars partem alteram violentem inducias admonere, ut illatum damnum restituat, aut aliter sibi satisfiat, fortasse enim inficio superiore damnum factum est, utis extra noxam sit.

In Cap. Debitores 6.

SUMMARIUM.

1. Ad usuras solvendas à se promissas quis conveniri non potest.
2. Nisi promissioni adiectum sit iuramentum.
3. 7. Iuramentum adiectum contractui à iure improbatum non valet iure civili.
4. Rei turpis obligatio etiam iurata est nulla.
5. 11. Inter simplicem loquelam & iuramentum an & quid intersit.
6. 14. Dolo facit, qui petit, quod redditurus est.
8. Iuramentum iure Canonico propriam & distinctam naturam obligandi inducit.
9. Quæ contra ius fiunt qualiter pro infectis habeantur.
10. Obligatio usurarum an sit turpis.
12. Pœna Clerici & laici perjuri.
13. Testi injurato non creditur.
15. Quid si iuraverit quis se solvas usuras non repetituram?

ET si quis ad solvendas usuras à se promissas, sive in partem deductas, conveniri non possit, propterea quōd usuræ repugnant iuri divino & Canonico, tam etiam iuri civili, (iuri quidem divino, propter verba Christi, *Luca c. 6, Mutuum date, nihil inde sperantes, & toto tit. inf. De usuris.* De iure verō civili habemus Constitutiones Maximiliani I. & Caroli V. Imp. sub tit. *De usurariis contractibus.*) & sic subsequenter, amplius usuræ non debeantur, cum quæ contra ius fiunt, nulla sint, sive pro infectis habeantur, *c. Quæ contra ius 64, De R. l. in 6, & l. Non dubium 5, C. De legib.* Usque ad eod., ut ne quidem in favorem piæ causæ fornerari liceat, *c. 4. inf. De usuris* † Ubi tamen promissioni, vel alteri conventioni usurarum adiectum est iuramentum, tenetur debitor ad usurarum præstationem, licet solvas repetere possit per conditionem indebiti, *per h. text. nostr.* his verbis: Debitores ad solvendas usuras, in quibus se obligaverant, cogi non debent: si verō de usurarum solutione iuraverint, cogendi sunt domi-

no reddere iuramentum. Sed postquam usuræ solutæ fuerint, creditores ad eandem restitutionem sunt Ecclesiasticâ severitate, si necesse fuerit, compellendi. Ita Alexander S. Pont.

Cui non pauca adversari videntur. Primum est, propter textum in *d. l. Non dubium*, quo aperte dicitur, contractum improbatum à iure, non valere iuramentum ei adiectum; tamquam sublato principali tollatur & accessorium, *c. Accessorium De R. l. in 6, & l. Cū principalis 178. D. eod.*

Alterum est, quōd rei turpis obligatio nullius sit momenti, etiam iurata, *c. Non est obligatorium 58 d. tit. in 6, & Authent. Quod eis, C. De nuptiis.* Iuramentum autem non debet esse vinculum iniquitatis, *c. Quanta 18, inf. h. t.*

Tertio ob stare videtur textus in *can. Iuramentum 211. q. 3.* ubi dicitur, nullam esse differentiam inter simplicem loquelam & iuramentum. Sicut igitur ratione iuramenti cogitur debitor ad solvendas usuras, *per hunc text.* ita etiam ubi simpliciter eas promisit, vel in conventionem deduxit.

Quarto movet difficultatem alia iuris reg. 6. Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem, *c. Dolo facit 9, De R. l. in 6, & l. 173, §. fm. D. eod.* Hæc argumenta non minimam molestiam adferunt huic nostro Cap. quæ idcirco à nobis breviter diluenda sunt.

Igitur quod ad primum argumentum attinet, 7. sunt, qui textum in *d. l. Non dubium*, exaudient dum putant de contractu sive obligatione rei turpis ex parte promittentis, ut scilicet hic ad turpe se obligare non possit, etiam adhibito iuramento. Quod certè in se verissimum est, *d. c. Non est obligatorium 58, De R. l. in 6, d. c. Quanto & d. Auth. Quod eis*, quia turpia impossibilibus æquiparantur, *l. Filius 15, D. De conditionib. institut.* Verùm cum hæc interpretatio non conveniat textui in *d. l. Non dubium*, quōd is

gene